

„Obrtnik“
izhaja 1. dan vsacega
meseca in stoji
za 4 mesece 60 kr.,
do konca leta 1883
1 gl. 20 kr.

OBRITNIK.

„Der Gewerbsmann“
erscheint am 1. jeden
Monates und kostet
für 4 Monate 60 kr.,
bis Ende des Jahres 1883
1 fl. 20 kr.

Uredništvo:
Gospodske ulice št. 3.

(DER GEWERBSMANN.)

Redaktion:
Herrngasse Nr. 3.

Strokovnjašk list za obrtnike.

Inserati se sprejemajo in stane dvestopna petit vrsta za enkrat 5 kr., večkrat ceneje. — **Inserate** werden angenommen und kostet die zweispaltige Petitzelle 5 kr. — Mehrmalige Einschaltungen billiger.

Obrtnija in zadruga.

Čeravno pozneje kot drugod, a začelo se je daniti tudi pri nas. Marsikeri ki se sedaj poganja, trdil je do zadnjega časa, da z izpeljavo obrtne postave se zadrugami ne bo ničesar. Sedaj ne pomaga več zanikavanje. Kar si je vsak pošten in soliden obrtnik želim, kar se je pa tudi vsak, komur je nerednost v obrtiji bila v prid, ker se je pri tisti enako žabi v mlaki najbolje počutil — bal, to se je zgodilo. Obrtna postava postaja meso in kri! Čeravno bodo začetkoma silne zapreke, nadejati se je vendar, da ta postava spolni s časoma nade vseh, ki so jo pričakovali, dobro vedoč, kaj se od postave same tirjati sme.

Previdnim obrtnikom, koji so donášali žrtvo dobri ideji, tudi predno jih je postava k temu silila, je dobro znano; da napak, koje so se v obrtne razmere vrinile v teku blizo 25 let, odkar smo imeli neomejeno obrtno prostost vsled te pa tudi vsled pomankanja samoupravnega nadzorstva ne bode mogoče odstraniti mahoma.

Ne bode jo zadruga niti predstojnika čigar moč bi segala tako daleč, da bi že zdaj deloma vže običajnim, deloma pa vsled prejšnje postave si prisvojenem, torej neovrgljivim upeljavam v okom prišel.

Kar pa sedaj ne bode mogoče, to storil bode čas in ž njim značajni inteligentni obrtnik!

Odkar izhaja naš list, vedo obrtniki, da jim nikdar nismo delali nad in obljub, kojih spolniti ne more nobeden. Zategadelj pa previdnih obrtnikov tudi začasni neuspehi ne bodo oplašili. Obrtni stan dospel bode na boljše stališče, temu so porok denašnje socialne in vladne razmere. Nadvladanje in izsesavanje produktivnih stanov ni več pokrito, temveč že očitno brezvestno, in tako ne more ostati!

Enako upeljavi dokaza zmožnosti pritrgal se bode in se more pritrgati živec tistim parasitom, koji enako trtni uši, iz dobrega soka in žuljevih rok obrtnikov izsesajo naj boljše, ter v lahkem delu s prekupevanjem in prodajo izdelkov revnega mojstra in obupanega delavca bogatijo.

Ozrimo se v tako hvaljene industrialne kraje, kjer mesto zvonikov v zrak mole črni dimniki puhajoči noč in dan, delavnik in praznik nepretergano, in videli bomo prepale obraze modernih sužnov iz kojih se rekrutira denašnji socializem.

Ni mogoče ugovarjati, da bi se delavcem pri obrtnikih ne godilo bolje ne le glede materialnega položaja, temveč tudi glede osobne prostosti, kakor delavcem po tovarnah židovskih in kristijanskih milionarjev.

Pri nas je še mogoče delavcu samemu pri varčnosti, če tudi skromno preživeti si družino; a v tovarnah dela ne le oče in mati, temveč tudi njih mladoletni otroci, in zaslužek vseh je premajhen jih nasititi.

Od tam pa prihajajo oni izdelki, ki se občinstvu za „čudovito nizko ceno,“ „na pol zastonj,“ da celo „v dar“ po raznovrstnih inseratih ponujajo. Marsiktera bridka kapla solza tiči v onih izdelkih, in kupovalec ne vé, se tudi ne briga zato, koliko stiske, kolike bede treba, da se revež obupno podvrže takemu izsesavanju!

V velikih izdelovalnicah človeškega oblačila znaša plača za delavko (kajti ženske se rabijo ondod največ) na teden 1 gld. 80 kr. do 2 gld. Za moške ne presega 3 gld.; kaj pa še otroci! Brali smo že večkrat autentična poročila, da cela družina na teden komaj 5—6 gld. zasluži!

Zatorej tako čudovito nizke cene! A še čudoviteji je način izdelovanja onega blaga!

Kakor delavca tako pa tare ta neprimerna v Avstriji posebno vkoreninjena produkcija in konfekcija malega obrtnika. Večina teh dela že davno posredno ali neposredno v roke kapitala.

Našim bralcem je gotovo znana (da vzamemo v izgled obrt, pri kateremu se kaj tacega naj težje misli) obrt dunajskih mesarjev. Enako znane so jim ogromne cene mesa na Dunaju. A kedo je bil temu kriv? Morebiti ogromna večina dunajskih mesarjev? Ne!

Denarni velikaši, prekupovalci, tirali so ceno živine neprimerno v višino, ter utaknili vsled čudovite organizacije svoje v žep ogromne dohodka. Trebalo je tam, ker tudi mestni očetje niso bili več odvisni oni kliki, vladi sami poseči z mogočno roko v to gnjezdo, ter spraviti s tem prodajo in kupovanje na naravne tla.

Celo denarnemu mogotcu Rothschildu ni se zdelo malenkostno z poskušanjem vstanovljenja neke „parne pekarije“ poseči za svoj dobiček v obrt tisočernih dunajskih pekov.

Kaj pa pri nas?

Zaloge opisanih firm širijo se dan za dnevom. Mešanica v tistih postaja čim dalje interesantnejši. Celo na ime kake ženske za varstvo v „posebnih“ slučajih prodaja se vse kar skupaj ne sliši, podira strokovnjakom v raznih obrtjih pod jedno firmo in z jednim patentom, zaslužek in obstanek!

Strokovnjak zadovoliti pa se more s tem, da sme popravljati skazene izdelke naših konfektionarjev, kaznilnic in enacih obrtniških podvzetji!

Naše zadruge čaka tedaj obilo dela. Le previdno neprestano delovanje zamore tukaj pomoči. Ker se sedaj zadruge že snujejo, naj podamo našim previdnim obrtnikom še nekoliko nasvetov:

Varovati se je treba presilnih naskokov v materialnih zadevah, kajti pre-nagljenje bi utegnilo škoditi, posebno pa naj se zadruge varujejo, da ne postanejo lestvica častilakomnih politikarjev, in s tem ognjišče s katerega bi še širila še hujša, da celo uničujoča razpertija mej obrtnike! V edinosti leži prosep in moč obrtnega stanu, v needinosti je njegova poguba. Poguba pa bode gotova, če zadruge mesto zastopi obrtnih in strokovnih interesov, postanejo zaloga političnih fraz.

Politika izključila se je na obrtnih shodih na Dunaju s proglašenjem obrtnega vprašanja nepolitičnem. Politika razdvoji sodruge, ker jih stori nezaupne! Politika obrtniku posamezno, kakor tudi celemu stanu ne more koristiti! Celo kar zadene zastopstvo obrtnikov, bodisi v soseskinih ali pa v postavodajočih

zbornicah; treba sicer gledati, da se volijo možje, ki imajo pamet in bister um, a varovati se je politikarjev, kojim je obrt deveta briga.

Zgledov imamo na izber.

Politika pa, pred kojo svarimo, je tista, ki se čese kjer jo ne serbi. Prenapetost koja niti za se skerbeti ne more, pa hoče prenarejati vesoljni svet! Nevošljivost koja vsakemu drugemu kozarec vina opočita! Nedoslednost koja vsacega kedor ne trobi v njen rog za sovražnika in sleparja proglasi, koja se vedno pritožuje da so sedanji zastopniki samoulastni, pa je sama še slaběji, ker vsako drugo mnenje še z večjimi surovosti preganja.

Tako politika ni uspešna nobeni stranki, najmanj pa obrtnikom. Pred to Vas svarimo! Spoznali jo bote lahko, vsaj je glasna! Dobra sreča rokodelca pa naj varuje obrtni stan pred bridkejšemi izkušnjami, kakor jih je imel dozdej.

Kako se zadruge ne smejo ustanovljati.

Odrpito pismo. *)

(K osnovi krojaške zadruge.)

Prvi in glavni namen zadrug je: Varstvo in pospeševanje vzajemnosti mej vsemi udi, ter uzderžanje in povikšanje stanovske časti.

Na temu stališču stoječ, sklical sem bil na lastne stroške s prijaznim vabilom dne 10. novembra v gostilnico k Maliču vse tukajšnje gospode krojaške mojstre brez kake izjeme v popolnoma prosti razgovor, zaradi ustanovitve zadruge. Od kacijh 40 povabljenih udoležilo se jih je tega razgovara 22. Predsedoval sem na željo zbranih jaz. Na vprašanje, če so navzoči zadovoljni, da se v zadrugo sprejme tudi podobni obrt rokovičarjev in krznarjev, ugovarjal je temu le gospod C. a na posled se je jednoglasno sklenilo sprejeti te obrti v krojaško zadrugo, ter jima prepustilo izbrati si pri osnovalnem zboru po jednega odbornika.

Enako se je, kar se že samo po sebi razumi, sprejel tudi obrt krojačev za ženske v zadrugo, brez da bi se o te stvari, katera drugače niti mogoče ni razgovarjalo, že s tem, da se je dal temu obrtu tudi jeden zastopnik.

Na moje vprašanje, če se hočejo kandidati za zbor že danes postaviti, ali pa če hočemo pozneje v ta namen še jedenkrat zborovati, sklenilo se je brez jednega ugovora, da se kandidate precej nasvetuje. Po daljšem razgovoru o kandidaturi za predstojnika, predlagal sem jaz, naj to volitev poskusimo z listki, na katere naj vsakdo brez kake agitacije po svojim lastnem mnenju zapiše ime. Ta predlog se je brez ugovora sprejel. Poskuševalna volitev se je vršila in od 21 oddanih glasov dobil sem jih 13 jaz; 8 pa g. Eder. Na to predlagali so se odborniki. Imenovani so bili za namestnika g. Eder, za odbornike: g. Benda, Reichman, Streker, Šumi, Končar, Šark. Izmej teh je edino g. Šark odločno izpovedal, da on ne preuzame nobenega mesta. Na to se je glasovalo za vsacega posebej, izvzemši g. Šarka; kateri tega ni hotel, in priterdili so se vsi imenovani brez ugovora, za kandidate v odbor.

*) G. naročniki mi bodo gotovo radi oprostili, da mej vsem časom, kar izdavam ta list, porabim jedenkrat nekoliko prostora zase. Znano jim je, da ga v naših krogih ni, ki bi bil zavratno tako surovo in strastno napadan, kakor jaz. Popravkov „Ljud. Glasu,“ kojemu je moje perilo donasalo, če ne več, pa vsaj kako „kratko,“ nisem pošiljal. Laži bile so že tolike, da jih nihče ne more verjeti, posebno pa, ker „konjsko kopito, ni bilo dovolj pokrito. Zgube pa z onemi javnimi napadi nisem imel nobene, najbrže pa so nameravale imeti dobiček s tem; one ničvredne kreature, ki so imele bojazen k lažem pristaviti svoje ime, boječi se, da bi jih utegnil nekdo za jezik loviti.

Naj na tem mestu izražam še „Lj. Gl.“ svojo kolegialno zahvalo zato, da me je po njegovi lastni izjavi celo leto zastopj pral.

Na to sem jaz rekel: „Te poskušnje volitve nikogar ne vežejo, in ne le v svojem temveč gotovo tudi v imenu svojih sodrugov izjavim, da bode slehernemu izmed nas, ker se nobeden, najmanj pa jaz temu mestu ne usilujem, popolnoma prav, če se gospodje spremislijo o komu ter kakega družega izvolijo. A zgoditi se mora to v prijaznosti in prepuščati se mora slehernemu prosta volja, ker le na ta način mogoče bode ustreči vsim.“

Potem razgovarjalo se je o strokovnih zadevah, le g. Železnikar všel je čez mejo, dokazoval nam dobrote in prednosti francoske republike ter pravil, da smo mi še veliko zadej za Francozi, da tičimo še o otročjih črevljičkah i. t. d. Ker le ni nehal, mogel sem zavrniti, na kar se je mož potuhnil, — in sem po daljši prijazni debati sejo zaključil.

To je v kratkem popolnoma objektivni obraz tega zbora.

Sedaj pa obrnimo stran.

Vsled danega mi pooblastila razložil sem mag. komisarju g. Tomcu naše sklepe, in ta je za v nedeljo 18. t. m. sklical osnovalni zbor za krojaško zadrugo ter k njemu povabil krojače za moške in ženske, ter rokovičarja in krznarje, oziroma ker krznarji tudi klobuke prodajajo, še ostale dva ali tri klobučarje.

Kako se je ta zborovanje vršil, iz lastnega vira ne vem, ker se ga po bolezni zadržan nisem mogel udeležiti. Po raznih poročilih pa se pri temu zboru stanovska čast ni posebno povzdigovala. Psovk, surovosti in osobnega razžaljenja bilo je neki na izbor. Vsi sklepi ne le glede osob, temveč tudi principialni, kakor je sprejem podobnih obrt, postavili so se na glavo. Izmed postavljenih kandidatov volila sta se le g. Benda in Reichmann. Na vse druge nametalo se je zlovoljnih laži in psovk, toliko kakor bi na svetu ne bilo večjih miši in špeihellekarjev (te laskave izraze rabil je g. Železnikar pri prvem zborovanju, rekoč da taci ne smemo voliti). Enako izbacnile so se obrtije krojačev za ženske, rokovičarji in krznarji ter praznovala se je pozneje ta sijajna zmaga nad sodrugi, koji imajo biti udje pri zadrugi pri polnemu litru.

Kako je kaj tacega mogoče, vpraša me marsikdo, ki na doslednost in moško besedo še kaj drži?

Tudi to hočem povedati.

Par dni po prvem razgovoru dobil sem brezimno pismo, podpisano „več krojačev,“ pisano pa v štilu francoskih komunardov, v katerem se žugajoč mi z napeňjanjam vseh strun, od mene tirja, naj prostovoljno odstopim od kandidature (katere nisem iskal. Op.), kajti spravili se bodo na dan vsi moji „vmazani grehi,“ in nikakor se ne sme zgoditi, da bi tak „breznačajin figurant“ postal načelnik „poštenega društva!“

Temu brezimnemu pismu (strahopezljivost zrastle je menda tudi na tujih tleh?) sledila je osobna agitacija. Pisatelj omenjeniga pisma letal je celi teden kakor besen od jednega krojača do družega, našteval mu moje „vmazane grehe,“ lagal, protil, zavijal, žugal, prosil i. t. d. in rezultat njegovega truda bil je sijajen. Izvoljen je v odbor „furor Parisien;“ in sedaj bode napočila rudeča zarja francoskih dobrot tudi nam ljubljanskim krojačem!

Kar pa mene zadene: Akoravno bi bil pripravljen svoje moči posvetiti tudi zadevam lastnega stroke; mi vendar večje ljubave ne bi mogel skazati nihče, ko oni, ki me volili **niso**. Hvala jim lepa!

Ljubljana meseca novembra 1883.

Matija Kunc.

Auszug aus der Gewerbe-Ordnung. Siebentes Hauptstück.

Genossenschaften.

Schiedsgerichtlicher Ausschuss.

§. 122. Zur Austragung der im (§. 114, lit. c) bezeichneten Streitigkeiten wird ein schiedsgerichtlicher Ausschuss gebildet.

Die Competenz dieses Ausschusses wird dadurch begründet, dass beide Streittheile sich demselben schriftlich unterwerfen. Wird der Ausschuss ohne solche vorherige Unterwerfung von einer Partei angerufen, so wird dessen Zuständigkeit dadurch begründet, dass die Gegenpartei in Folge der an sie ergangenen Vorladung vor dem Ausschusse erscheint, und dessen Zuständigkeit anerkennt.

Die Anzahl der Mitglieder des schiedsgerichtlichen Ausschusses, die näheren Bestimmungen über die Wahl derselben, über die Dauer und die Reihenfolge ihrer Function, über die Wahl des Obmannes und seines Stellvertreters und über die Dauer der Function dieser letzteren wird durch ein besonderes Statut geregelt, welches von der politischen Landesbehörde zu genehmigen ist.

Für die Statuten sind folgende Grundsätze massgebend:

1. Der schiedsgerichtliche Ausschuss hat aus einer gleichen Anzahl von Mitgliedern aus dem Stande der Gewerbsinhaber und der Gehilfen zu bestehen. Die Zahl der Mitglieder muss zur ordnungsmässigen Besetzung des Schiedsgerichtes nach der Vorschrift des §. 123 ausreichend sein.

2. Der jeweilige Obmann des schiedsgerichtlichen Ausschusses und dessen Stellvertreter werden von den Mitgliedern des Ausschusses aus ihrer Mitte gewählt. Diese beiden Functionäre können sowohl dem Stande der Gewerbsinhaber, als auch jenem der Gehilfen angehören. Dieselben sind durch die Gesamtheit der Mitglieder des Ausschusses mit absoluter Stimmenmehrheit zu wählen. Wird binnen der im Statute zu bestimmenden Frist diese Mehrheit nicht erzielt, so haben beide Functionäre für die im Statute vorgesehene Functionsdauer abwechselnd dem Stande der Gewerbsinhaber und jenem der Gehilfen anzugehören. Dabei ist festzuhalten, dass der Obmann und dessen Stellvertreter aus dem Stande der Gewerbsinhaber von den Ausschussmitgliedern aus dem Stande der Gehilfen, und der Obmann, sowie dessen Stellvertreter aus dem Stande der Gehilfen von den Ausschussmitgliedern aus dem Stande der Gewerbsinhaber gewählt werden.

§. 123. Die Austragung der in den §§. 114 und 122 bezeichneten Streitigkeiten durch den schiedsrichterlichen Ausschuss kann entweder im Wege eines Vergleiches oder durch Erkenntniss (Entscheidung) erfolgen.

Zur rechtswirksamen Abschliessung eines Vergleiches ist ausser dem Obmann oder dessen Stellvertreter noch die Gegenwart von zwei nach dem vorhergehenden Paragraph zur Wirksamkeit berufenen Schiedsrichtern, von denen einer den Gewerbsinhabern, der andere den Gehilfen angehört, erforderlich.

Die abgeschlossenen Vergleiche sind in ein Protokoll einzutragen, das von beiden Streittheilen zu unterschreiben und wovon auf Verlangen derselben eine schriftliche Ausfertigung zu erfolgen ist.

Die Erkenntnisse (Entscheidungen) des schiedsgerichtlichen Ausschusses sind in der Anwesenheit des Obmannes und von vier nach §. 122 zur Function berufenen Schiedsrichtern, wovon je zwei der Classe der Gewerbsinhaber und der Gehilfen anzugehören haben, nach Klarstellung der Sachlage und Prüfung aller erforderlichen Beweismittel zu fällen. Die Entscheidungen erfolgen durch Stimmenmehrheit; bei Stimmengleichheit wird jene Ansicht zum Beschlusse erhoben, welcher der Obmann beitrifft.

Das Verfahren des schiedsgerichtlichen Ausschusses wird durch das im §. 122 erwähnte Statut geregelt. Darin kann auch bestimmt werden, ob und in welcher Höhe den fungirenden Gehilfen Präsenzgelde aus dem Vermögen der Genossenschaft gewährt werden.

Die Vergleiche und Entscheidungen des schiedsgerichtlichen Ausschusses sind im Verwaltungswege vollziehbar.

Gegen die Entscheidungen des Ausschusses steht jedem Streittheile die Anfechtung durch Ueberreichung einer Klage bei dem ordentlichen Richter innerhalb der Frist von acht Tagen vom Tage der Kundmachung der Entscheidung zu, und hat innerhalb dieser Frist die den Rechtsweg betretende Partei auch die Ueberreichung der Klage vor dem Ausschusse auszuweisen.

Durch die Anfechtung der Entscheidung wird aber die vorläufige Vollziehung derselben nicht aufgehalten.

§. 124. In den Wirkungskreis des schiedsgerichtlichen Ausschusses gehört die Austragung von Streitigkeiten aus dem Arbeits-, Lehr- und Lohnverhältnisse.

Disciplinargewalt.

§. 125. Der Genossenschaftsvorsteherung wird das Recht eingeräumt, über die Mitglieder und Angehörigen der Genossenschaft bei Verletzung der Genossenschaftsvorschriften angemessene Ordnungsstrafen, als: Verweise und Geldstrafen bis zehn Gulden, zu verhängen.

Die Fälle, in welchen solche Ordnungsstrafen verhängt werden können, werden in den Statuten aufgeführt.

Statuten.

§. 126. Innerhalb der principiellen Bestimmungen dieses Abschnittes sind für jede Genossenschaft specielle Statuten zu entwerfen und der politischen Landesstelle zur Genehmigung vorzulegen.

Die Statuten haben insbesondere zu enthalten die näheren Bestimmungen über:

- a) den Namen, Sitz, Zweck und Umfang der Genossenschaft und die Evidenzhaltung ihrer Mitglieder und Angehörigen;
- b) die Rechte und Pflichten der Mitglieder;
- c) die Genossenschaftsversammlung und die derselben vorbehaltenen Angelegenheiten;
- d) den Wirkungskreis der Genossenschaftsvorsteherung und eventuell des Vorstehers;
- e) die Zusammensetzung der Vorsteherung, dann die Berathung und die Geschäftsbehandlung in der Vorsteherung;
- f) die Erfordernisse für die Giltigkeit der Beschlussfassungen in der Genossenschaftsversammlung und in der Genossenschaftsvorsteherung;
- g) die Art der Bemessung und der Einhebung der Umlagen;
- h) die Höhe der allenfalls festgesetzten Incorporationsgebühr für neu eintretende Mitglieder;
- i) die Verwaltung des Genossenschaftsvermögens;
- k) die Einrichtung der im §. 114, c) vorgesehenen schiedsgerichtlichen Institution zur Austragung von Streitigkeiten zwischen den Genossenschaftsmitgliedern;
- l) die näheren Bestimmungen über die Verhängung der Ordnungsstrafen (§. 125).

Den Statuten ist das Statut für den schiedsgerichtlichen Ausschuss (§. 122) und das Statut der Gehilfenversammlung (§§. 120 und 120, a), sowie das Statut der Krankencasse (§. 121, b) als integrierender Bestandtheil desselben anzureihen.

Als Bestimmungen für die Genossenschaftsstatuten wurde festgesetzt: 1) Die Abnahme von Aufnahmegebühren ist gestattet, doch müssen sie mässig, und dürfen nicht höher sein,

als die gegenwärtig bestehenden. 2) Für die Aufnahme von Lehrlingen ist kein Minimalalter zu bestimmen. 3) Die Lehrzeugnisse können von dem Genossenschaftsvorstande vidirt werden; ferner kann darin angegeben werden, inwiefern der Lehrling der Pflicht des Schulbesuches nachgekommen ist, doch kann die Unterlassung des Schulbesuches weder die Ausstellung des Lehrzeugnisses noch die Auflösung des Lehrverhältnisses hindern. (Min. Erl. v. 10. August 1860, Z. 2965.)

Beaufsichtigung.

§. 127. Die Genossenschaften stehen unter der Aufsicht der Behörde, welcher die Befugniß zusteht, über Beschwerden gegen Beschlüsse der Versammlungen oder der Vorstehung nach Einvernehmung beider Theile die Entscheidung zu treffen, und welche zur Ueberwachung eines gesetzmässigen Vorganges bei den Genossenschaften eigene Commissäre bestellt.

Die Streitigkeiten über innere Genossenschaftsangelegenheiten gehören ausschliesslich auf den Verwaltungsweg.

Die von der Genossenschaftsversammlung ordnungsmässig gefassten Beschlüsse, welche solche Genossenschaftsangelegenheiten betreffen, zu deren Besorgung die Genossenschaft nach dem Gesetze verpflichtet ist, sind über Ansuchen der Vorstehung von der Gewerbsbehörde im Verwaltungswege durchzuführen.

Vermögen der gewerblichen Corporationen.

§. 128. Besitzt eine dormalen bestehende gewerbliche Corporation ein Vermögen, und wird dieselbe zu einer Genossenschaft im Sinne dieses Gesetzes umgestaltet, so geht das Vermögen in das Eigenthum der neuen Genossenschaft über.

Wird eine gewerbliche Corporation mit anderen Gewerben zu einer Genossenschaft vereinigt, so bleibt der Ersteren das Eigenthum und die abgesonderte Verwaltung des Vermögens gewahrt.

Löst sich eine gewerbliche Corporation auf, ohne in eine neue Genossenschaft überzugehen, so wird das Vermögen der Gemeinde zugewiesen, in welcher die gewerbliche Corporation ihren Sitz hatte.

Die Gemeinde hat ein solches Vermögen für gemeinnützige gewerbliche Zwecke, insbesondere zur Gründung und Erhaltung gewerblicher Unterrichtsanstalten zu widmen und über die Art der Verwendung die Genehmigung der politischen Landesstelle einzuholen.

§. 129. In allen Fällen sind folgende Grundsätze zu beobachten:

- a) Rechte dritter Personen bleiben durch die Auflösung oder Umgestaltung einer gewerblichen Corporation unberührt; es sind daher vor Allem die eventuellen Schulden der Corporation zu bezahlen und die sonstigen Verpflichtungen derselben zu erfüllen;
- b) es ist dafür Sorge zu tragen, dass die Stiftungen und Widmungen der Corporation ihrer Bestimmung nicht entzogen werden.

§. 130. Ebenso bleiben die aus privatrechtlichen Titeln oder aus Stiftungen auf dem Vermögen der Corporation ruhenden Lasten, sowie die Ansprüche der früheren Mitglieder und Angehörigen der Corporation auf jene Vortheile, auf welche sie beim Fortbestande der Corporation aus deren Vermögen Anspruch hatten, aufrecht.

Razne stvari.

Stališče obrtnikov po velikih mestah, kamor se steka in zbira kapital, je še veliko težavnejši kakor pri nas. Obrtniki nima onodobne samostojnosti več. To resnico kažejo nam jasno škandalozni dogodki o priliki volitev za dunajsko kupčijsko in obrtno zbornico, koje so sedaj razpisane. Stvar je zanimiva tudi za nas; naj si tedaj te okoliščine predočimo.

Da je volilno gibanje letos živahneje posebno v obrtniških krogih, kakor prejšnja leta, je vsled zavednosti vsaj nekega dela obrtnikov razumljivo. Pritisk in agitacija obrtnikom nasprotnih strank, kapitalistov in velikih industrijcev, kateri so večinoma krščeni in nekrščeni židi, koji so do sedaj v zbornicah gospodovali, veliko politiko kuhali, ter obrtnike uničevali, je pa tako intenzivna kakor še nikdar.

Volilni listki poskušajo se obrtnikom iz rok izviti z raznimi židovski prebrisani čast delajočimi spredstvi. Laž in goljufija je glavni pripomoček (seveda le pri nezavednih ali pa odvisnih obrtnikih), kjer pa to ne pomaga se listki kupujejo, in veliko dunajskih obrtnikov prodalo je te po 20 in 25 krajcerjev. Obupna nam bodočnost!

Nek žid Offenheim, volilni agent, se v pismu na kandidata Wimerja hvali, da ima že 3000 listkov, ter ga vabi v sleparsko kompanijo.

Odbor dunajskih obrtnih zadrug imel je sejo, pri kateri je g. Löblich vse te velikanske sleparije z volilnimi listki odkril, ter se je sklenilo, če bi nasprotniki s temi volitvami zmagali, napraviti na ministerstvo peticijo, da jih ovrže! Mi temu le pristavimo, da je slabo znamenje zavednosti mej dunajskimi obrtniki, če se za volilne listke pustijo opehariti, ali pa če jih po 20 kr. prodajajo. Vidimo pa, da kapitalizem ni obrtnika le obožal, temveč ga tudi demoraliziral, in to slednje je naj bolj žalostno!

Odbor kranjskega obrtnega društva imel je 28. novembra sejo v pisarni kupč. in obrt. zbornice. Dogovorilo se je s tajnikom zbornice ces. svet. g. Murnikom o združnih skupinah. Pripoznalo se je, da bodo zadruge svojim nalogam najložeje ustrezale, če bodo rajši večji, nego manjši.

Tudi mi smo zato, da se podobne obrti kolikor moč vkupaj spravijo, kajti „neka izdana parola,“ da bi utegnil krznar imeti morebiti klobučarjem nasprotno interese, je vsaj prismojena. Označuje pa duševne sile nekaterih „radiveljakov, koji bi še te, sedaj že obstoječe obrtnike radi spravili v prepir. Če bi imele sedanje zadruge namen, da bi jedna zadruga drugi nagajala, potem jih pač ni treba. Delokrog jim je tudi zunaj tega dosti obširen; a nekaterim, ki vsega dosti vedo, le ni znan.

V preteklem mesecu osnovala so se zadruge za: peke, krojače in mesarje, a tudi več drugih obrtij imelo je že razgovore.

Zanimivo. Ker smo zaradi pičlega prostora danes vse podrobnosti izpustili, naj vsaj to omenimo, da jo na Kranjskem ni jedne čitalnice, ter niti jednega slovenskega in ne nemškega bralnega društva ne izvzemši Ljubljane, da bi bil na „Obrtnika“ naročen. In vendar donasajo obrtniki tem društvam mnogo novcev. Mnogo res nismo pričakovali; a vsaj jedno belo vrano bi bili radi zapazili. „Ljudski glas,“ ki si našel več podpore pri enacih korporacijah, mi ti tega ne zavidamo. Nikar nam pa tudi ti ne zavidaj naročnikov, kojih nimamo!

V današnji št. „Obrtnika“ končamo nemški ponatis postav o vpeljavi zadrug. Končamo pa z njo tudi naš letnik. Če bode „Obrtnik“ po novem letu še izhajal, tega odločno še ne moremo povedati, kajti stvar odvisi od več okoliščin. Naj pa že bode kakor hoče, naloženo si nalogo, kakor tudi dolžnost nasproti svojim naročnikom smo spolnili.

Obrtnikom in zadrugom,

koje se hočejo seznaniti z raznovrstnimi obrtnimi kakor tudi obrtno-političnimi vprašanji, z novimi obrtnimi postavami in vsakršenimi lokalnimi obrtniški zadevami, priporočamo

„Obrtnika“ letnik 1883.

kojega se dobi brošuranega za znižano ceno 80 kr., po pošti 85 kr., pri vredništvu, kakor tudi v tiskarni Klein in Kovača v Ljubljani.